

*Рапацька Наталя Вікторівна,
студент факультету дошкільної,
початкової освіти і мистецтв
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Україна*

Науковий керівник – **Солдатенко О. І.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ ПІД ЧАС ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ ГОРОДНЯНСЬКОГО МІСЬКОГО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ)

Війна створила на прикордонних територіях серйозні виклики для соціокультурного розвитку територіальних громад та вплинула на кожен аспект життя суспільства.

Городнянщина,[1] знаходиться у безпосередній близькості від двох країн-агресорів, тому під час повномасштабного вторгнення стала однією з перших, хто відчув на собі усю жорстокість і віроломність нападу ворога. Але, незважаючи на початковий шок, народ об'єднався, виявляючи у важкий окупаційний період і після нього неймовірну силу в єднанні через мистецтво та культуру. Культурні заклади стали місцем сили і духовного зближення для всіх, хто потребував моральної та психологічної підтримки. Тут кожен міг поділитися своїми почуттями та емоціями, втілюючи їх у творчих проєктах. Ці ініціативи не лише об'єднали українців, надихнули на взаємодію та взаємопідтримку у найважчий період, а й підтримували в кожному з нас надію на краще. Тому так важливо аналізувати вплив закладів культури на життя спільноти на прикордонних територіях під час

російсько-української війни, зокрема на прикладі роботи Комунального закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради [2].

Одним з основних напрямків соціокультурної діяльності Городнянського будинку культури на сьогоднішній день є організація концертної діяльності. У концертних програмах, що проходять у міському будинку культури і в сільських клубах, приймають участь творчі колективи та аматори з усієї громади. Під час воєнного стану усі заходи, що проходять у закладах культури Городнянської територіальної громади – благодійні. Зібрані під час концертів кошти передаються на потреби військових підрозділів, котрі боронять нашу країну в найгарячіших точках фронту. Також надається допомога вимушеним переселенцям, дітям і дорослим, які постраждали від війни.

Плануючи заходи, працівники будинку культури ретельно підбирають номери, намагаючись урізноманітнити програму настільки, щоб кожен глядач був задоволений. Це: сучасні пісні, вокальні композиції минулих літ, хореографічні постановки, поетичні твори минуло і сучасності.

Наприклад, у 2024 році будинком культури був проведений чудовий захід «Масляниця», який не лише став прекрасним святом для мешканців громади, але й дав можливість зібрати кошти на благодійні цілі. Весняні і автентичні пісні, в яких збережена міць і характер нашого народу виконували колективи сільських закладів культури. Закликали весну не тільки піснями, а й традиційним танком-грою «Подольночка» та спаленням опудала. Кожен виконавець вклав частинку своєї душі у велике свято перемоги Весни над Зимою.

Вже давно доведено, що фізична активність в цілому і танці зокрема, є гарною протидією негативним емоціям, викликаним сумними подіями. Саме тому наприкінці минулого року на базі міського будинку культури було започатковано культурну програму на громадських засадах «Соціальні танці для дорослих». Заняття проводить професійна хореографія і повна група налічує близько двадцяти жінок. Дівчата

сольно танцюють ча-ча-ча, сальсу, народні та сучасні танці і дуже сподіваються, що ця танцювальна команда згодом поповниться і представниками сильної статі.

Сучасне покоління школярів молодшої школи через карантинні умови часів коронавірусу та вимушені обмеження в зв'язку з військовим станом, майже не пам'ятає що таке будинок культури і для чого він потрібен. З метою залучення до культурного життя дітей міста для учнів молодшої школи проводяться ознайомчі екскурсії. Діти мають змогу побачити зсередини, як працює колектив будинку культури, навчаються юні танцюристи, вокалісти художники, проводиться освітлення та звуковий супровід сценічних заходів, де і як народжуються сценарії культурних заходів.

Ще одним важливим напрямком соціокультурної діяльності Комунального закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради є збереження культурної спадщини українського народу в цілому і жителів регіону зокрема та презентація цінності власної мови, культури, літератури, всього того спадку, що лишився нам від дідів-прадідів не тільки у традиціях, речах і піснях, а й на генетичному рівні. З метою збереження безцінних матеріальних (предмети побуту, одяг, прикраси і т.д.) і нематеріальних (обряди та пісні, оповіді про минуле, рецепти страв і т.д.) скарбів Городнянщини на базі міського будинку культури реалізовано два соціокультурні проєкти і один знаходиться в стадії розробки та впровадження.

Фестиваль «Сяйво Різдва» - це театралізоване дійство з залученням жителів міста і сіл громади, в якому на сцені обігруються зимові обрядові пісні. Вже не перший рік разом із відомими колядками та щедрівками на сцені лунають автентичні, маловідомі пісні Городнянського регіону особливою мовою зі специфічним північним діалектом [3].

Фестиваль «Родинна скарбниця» – це дійсно свято родинних скарбів, де представлені: давні ткани та вишивані речі, вишукані картини, предмети

побуту, пісні, які передаються у співочих родинх від батьків дітям вже кілька поколінь, давні весільні обряди. Все це майстри і аматори народного мистецтва презентують глядачам фестивалю, що вже кілька років проходить у травні і приурочений до дня вишиванки, одного з символів нашого народу.

Проект «Своє.Рідне» був задуманий, як добірка фото та відео, знятих у приміщеннях, зовнішнім видом максимально наближених до традиційних помешкань наших прадідів або у природних умовах з відтворенням якогось дійства, характерного для минулих часів. Проєкт лише на початковому етапі, але вже зараз викликає цікавість у мешканців громади.

Психологічна підтримка різних вікових груп населення має важливе значення так, як надає можливість дітям і дорослим відволіктися від стресу та напруги через різноманітні розважальні заходи та програми. Саме тому не лише матеріальна, а й духовна підтримка переселенців та дітей, які постраждали внаслідок війни є пріоритетом в роботі Комунального закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради. На кожному заході створюється атмосфера тепла, доброзичливості та спільності, де кожен може відчутися частиною єдиної спільноти, яка разом протистоїть випробуванням війни. Психологічна підтримка допомагає зміцнювати духовність та стійкість мешканців громади у важкі часи.

Соціокультурна діяльність працівників будинку культури на прикордонних територіях під час війни не обмежуються лише розважальними заходами, вони також враховують потреби мешканців громади у практичній допомозі та підтримці. Наприклад, спільно з благодійними організаціями та волонтерами організовується розподіл гуманітарної допомоги та продуктових наборів для сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах через війну. Крім того, створюються умови для розвитку творчих та професійних навичок мешканців громади.

Майстер-класи з різних ремесел і сфер мистецтва допомагають розвивати таланти і здібності людей. Креативна команда працівників будинку культури створює соціокультурний простір для спілкування та обміну ідеями серед мешканців, сприяючи їхньому загальному саморозвитку та підвищенню якості життя.

Єдине, що вносить труднощі в організацію будь-якого з озвучених вище заходів, пов'язане з територіальною близькістю Городнянської громади до кордону. Кожен масовий захід має бути узгоджений з військовою адміністрацією. Адміністрація закладу культури з розумінням ставляться до безпеки глядачів, артистів і працівників, тож беззаперечно приймає ці умови праці і при отриманні дозволу, радо дарує свою творчість та позитивні емоції у цей нелегкий час.

Підсумовуючи можна констатувати, що, у цей важкий період війни і нестабільності соціокультурна діяльність на прикордонних територіях дуже важлива і актуальна. Працівники Комунального закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради вірять в силу спільної дії та підтримки, і кожен їх захід створює можливість для формування єдиної спільноти, яка разом переживає труднощі та шукає шляхи вирішення проблем.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія – вільна бібліотека. Городнянський район. URL: <http://surl.li/rwrpa> (дата звернення: 13.04.2024).
2. Городнянська міська рада. Комунальний заклад «Міський будинок культури» Городнянської міської ради. URL: <http://surl.li/soonk> (дата звернення: 13.04.2024).
3. Солдатенко О. І., Рапацька Н. В. Аналіз організації та проведення фестивалю «Сяйво Різдва» у Городнянській ОТГ. *Регіональний соціокультурний менеджмент: сучасні виклики і тенденції розвитку:*

*зб. наук. праць / МОН України. ЛНУ імені Івана Франка. Львів:
«РАСТР-7», 2023. С. 34–38.*